

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17

Telex: 816-436

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefax: 29-40-89

BS/179/57/91

PROBLEMY POLSKIEGO ROLNICTWA W OPINII SPOŁECZNEJ

Komunikat z badań

Warszawa, maj 1991 r.

Polityka rolna od dłuższego czasu budzi zastrzeżenia znacznej części społeczeństwa, a zwłaszcza rolników indywidualnych¹. W kwietniu² działania rządu w dziedzinie rolnictwa za nieskuteczne uznało 59% ankietowanych (wśród rolników - 83%). Dość często wyrażano też pogląd, że *na zmianach gospodarczych tracą głównie chłopi i polskie rolnictwo* (20% ogółu badanych, 48% rolników). Stąd, jak można sądzić, duże (71%) wśród respondentów, a powszechne (96%) w grupie rolników przekonanie o potrzebie pomocy państwa dla tego działu gospodarki (tab. 1; rys. 1).

Tabela 1

w procentach

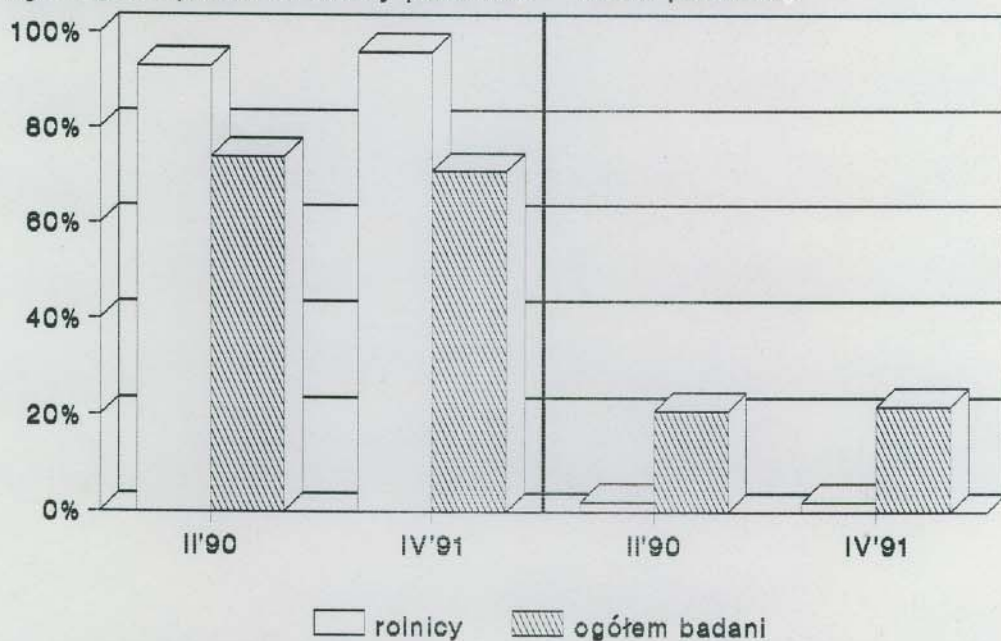
Wyszczególnienie	Respondenci zgadzający się z poglądem:			
	<i>wieś i rolnictwo rzeczywiście wymagają większego wsparcia ze strony państwa</i>		<i>wieś i rolnictwo same powinny sobie poradzić</i>	
	II '90	IV '91	II '90	IV '91
Badani ogółem	74	71	21	22
Rolnicy indywidualni i członkowie ich rodzin	93	96	2	2

Zdecydowanie inny jest stosunek ludności miejskiej i wiejskiej do mechanizmów kształtowania cen żywności oraz środków produkcji dla rolnictwa. Wśród rolników indywidualnych większość (56%) uważa, że państwo powinno ustalać ceny żywności, natomiast wśród pozostałych ankietowanych prawie tylko samo (54%) optuje za rynkowymi mechanizmami ich kształtowania. W środowisku rolników pogląd ten jest podzielany dwukrotnie rzadziej (tab. 2; rys. 2). Podobny, ale mniej jednoznaczny, rozkład odpowiedzi otrzymano w kwestii cen środków produkcji: większość chłopów (60%) postuluje ceny państwowe, natomiast ludność pozarolnicza prawie tak samo często wyraża opinię o ich ustalaniu przez państwo co rynek.

¹ Zobacz: "Wieś i problemy rolnictwa w opinii społecznej". Komunikat z badań CBOS, Warszawa, styczeń 1990 r.; "Polityka rolna i rynek żywnościowy w opinii społecznej". Komunikat z badań CBOS, Warszawa, marzec 1990 r.; "Reakcje rolników na politykę rolną rządu". Komunikat z badań CBOS, Warszawa, maj 1990 r.

² Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (15) przeprowadzono w dniach 13-16 kwietnia 1991 r. na 1000-osobowej próbie losowej (ważonej) dorosłej ludności kraju, w której było 17,4% rolników i pomagających im członków rodzin.

Rys. 1. Respondenci zgadzający się z poglądem: wieś i rolnictwo rzeczywiście wymagają większego wsparcia ze strony państwa. wieś i rolnictwo same powinny sobie poradzić.

Rys. 2. Czy, Pana(i) zdaniem, ceny żywności powinny być ustalane przez: państwo / rynek. A kto, według Pana(i), powinien ustalać ceny środków produkcji dla rolnictwa? państwo / rynek.

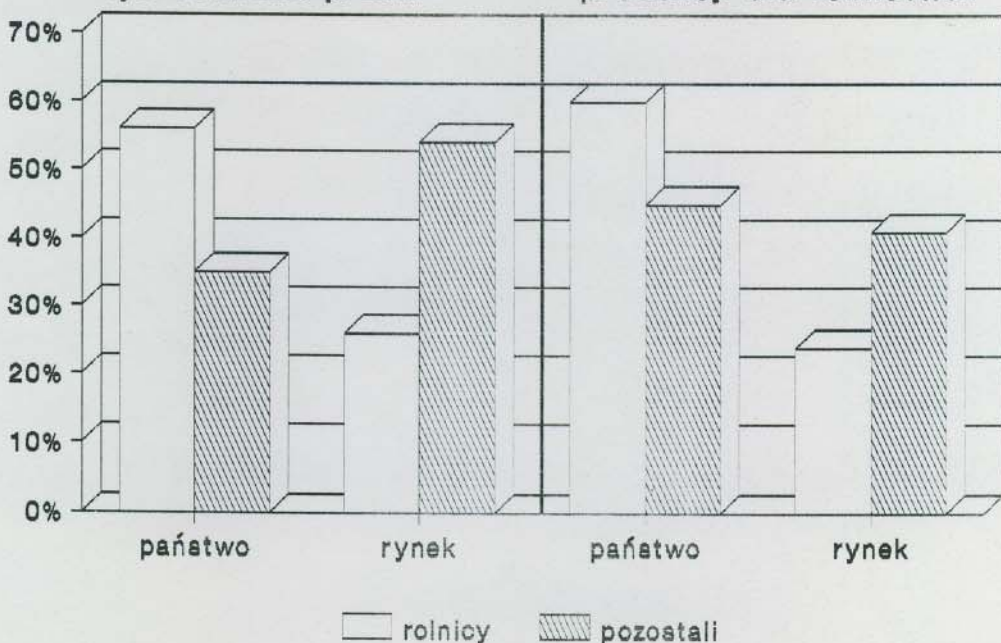

Tabela 2

w procentach

Wyszczególnienie	Rozkład odpowiedzi na pytania:					
	Czy, Pana(i) zdaniem, ceny żywności powinny być ustalane przez:			A kto, według Pana(i), powinien ustalać ceny środków produkcji dla rolnictwa:		
	państwo	rynek	trudno powiedzieć	państwo	rynek	trudno powiedzieć
Badani ogółem	39	49	10	47	38	12
Rolnicy indywidualni i członkowie ich rodzin	56	26	14	60	24	13
Pozostali	35	54	10	45	41	12

Uwaga. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ nie uwzględniono odpowiedzi *mam inne zdanie*.

Sygnalizowane uprzednio rozbieżności opinii potwierdza analiza współwystępowania odpowiedzi na oba pytania. Wynika z niej, że za:

- rynkowymi mechanizmami kształtowania cen na żywność i środki produkcji opowiada się 37% respondentów nie związanych z rolnictwem i 19% spośród ankietowanych rolników;

- ustalaniem cen przez państwo na oba rodzaje towarów - 31% i 50%;

- mieszaną formą (ceny żywności kształtuje rynek, a środków produkcji ustala państwo) - 11 i 6%.

Protesty rolnicze znajdują duże zrozumienie społeczne: 36% ankietowanych uważa je za *w pełni uzasadnione*, 44% - *tylko częściowo uzasadnione*, a 17% - *zupełnie nieuzasadnione*. Powszechnie (91%) popierają je producenci rolni. W ciągu ostatniego roku nastąpiły dalsze niekorzystne zmiany w tej grupie ankietowanych: przybyło (o 24%) przekonanych o całkowitej słuszności protestów i jednocześnie zmniejszyła (o 15%) liczba ich przeciwników (tab. 3).

Tabela 3

w procentach

Czy ostatnie protesty rolników przeciw polityce rolnej rządu są:	Wskazania rolników indywidualnych* według terminów badań:	
	IV '90	IV '91
<i>W pełni uzasadnione</i>	42	66
<i>Tylko częściowo uzasadnione</i>	40	25
<i>Zupełnie nieuzasadnione</i>	7	5
<i>Trudno powiedzieć</i>	11	3

*We wcześniejszych sondażach nie badano analizowanego problemu na ogólnopolskich próbach ludności dorosłej kraju, dlatego też nie jest możliwe porównanie z ludnością pozarolniczą.

x x x

Polityka rolna państwa budzi zastrzeżenia znacznej części społeczeństwa. Wprowadzanie mechanizmów gospodarki rynkowej w odniesieniu do rolnictwa napotyka na coraz większy opór rolników i członków ich rodzin - co drugi z nich opowiada się za interwencjonizmem państwa w zakresie cen środków produkcji i płodów rolnych. Odmienne opinie wyraża ludność pozarolnicza - zdecydowanie częściej optuje za rynkowymi mechanizmami kształtowania cen, szczególnie żywności. Może to świadczyć o rysującej się sprzeczności interesów mieszkańców miast i ludności rolniczej. Nie można jednak jednoznacznie powiedzieć, że jest to skryształizowany wyraz ekonomicznego zróżnicowania postaw i opinii, ponieważ protestacyjna działalność rolników spotyka się z przyzwoleniem (pełnym lub częściowym) większości społeczeństwa.